

سرتیپخانه: پورعلی، عباس، ۱۳۳۶- عنوان و نام پدیدآور: در محضر کتبل: مجموعه خاطرات
 سرتیپ خلیان پورعلی (نویسنده) صاحب: گردآورنده: امهری غلامشیر
 مشخصات نشر: مشهد، انتشارها، ۱۳۹۹، مشخصات ظاهری: ۱۷۸ ص. - مصور
 شابک: ۹۷۸۹۶۴۷۵۲۷۵۰۱۱
 وضعیت فهرست نویسی: اجبار
 عنوان دیگر: مجموعه خاطرات سرتیپ خلیان عباس پورعلی
 موضوع: پورعلی، عباس، ۱۳۳۶ - - خاطرات
 موضوع: جنگ ایران و عراق، ۱۳۵۹-۱۳۶۷ - - عملیات هوایی ایران
 موضوع: Air pilots, Military -- Iran -- Diaries - - خاطرات
 موضوع: خلیان‌های نظامی - - ایران - - خاطرات
 موضوع: Iran - Iraq War, 1980-1988 - - Aerial operations, human - - گردآورنده
 رشته: انورده: خلیان‌پور، مه‌ری، ۱۳۶۱ - - گردآورنده
 رده بندی: کنگره: D8R۷A۱
 رده بندی دیویی: ۹۲۲/۸۲۲۰۹۳۵
 شماره کتابشناسی ملی: ۶۲۳۳۹۰۲۰

در محضر کتبل

خاطرات شفاهی سرتیپ خلیان عباس پورعلی

نویسنده: امهری غلامشیر	ناشر: ستاره‌ها
طراحی جلد: احسان جعفری‌پیشه	ویراستار: حسین علی‌نقی
صفحه‌آرایی: حامد امامی	تیرت چاپ: اول، زمستان ۱۳۹۹
شمارگان: ۱۰۰۰ نسخه	چاپخانه: دقت
شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۲۵۴۰-۷۵-۱	قیمت: ۲۵۰۰۰ تومان

نشانی دفتر مرکزی: مشهد، بلوار شهید قرامرز عباسی،

خلیان بهاران، گویچه بنفشه ۶، پلاک ۳۹.

تلفن دفتر مرکزی: ۰۵۱۳۷۱۴۴۰۰۱

صفحه رسمی نشر ستاره‌ها: nashrestareha.ir

صفحه چندرسانه‌ای ستاره‌ها: [@n.setareha](http://n.setareha)

(اینستاگرام، تلگرام، رله، یوتیوب)

پست الکترونیک: nashr.setareha@gmail.com

این اثر با حمایت معاونت فرهنگی میراث ملی و مفاخر و شهرداری مشهد
 به چاپ رسیده است.

بازگاتی: ۰۹۱۵۷۶۲۶۰۰۷

فهرست

www.ketab.ir

۷	مقلمه
۱۱	مشهد دهه سی
۲۷	تهران دهه چهل
۳۹	آمریکا دهه چهل
۵۳	ایران دهه پنجاه
۶۵	ایران دهه شصت
۱۱۹	تهران و مشهد دهه هفتاد
۱۳۱	مشهد دهه هشتاد و دهه نود
۱۴۱	اسناد، مدارک و عکس ها

مقدمه

آنچه بعد از هر جنگ باقی می ماند، نه تنها سرزمین ها و خانه های ویران شده، بلکه انسان های دگرگون شده از نظر روحی و جسمی و خاطرات به جامانده آنهاست.

اگر همت باشد سرزمین ها و خانه ها بعد از جنگ بازسازی می شوند، حتی شاید بهتر از قبل؛ اما انسان ها و خاطرات هیچ گاه مثل اول نمی مانند. انسان ها می میرند و خاطرات، صفحه ای از تاریخ می شوند.

جنگی که حکومت وقت عراق از سال ۱۳۵۹ تا ۱۳۶۷ به رهبری صدام حسین، بر ایران تحمیل کرد، ملت ایران را به مقاومتی هشت ساله برانگیخت. ملتی که با مقاومت سرسختانه ایدئولوژیکش انقلاب کرده و حکومتش را خودش انتخاب کرده بود، در دهه ۶۰ با مقاومتی همه جانبه از مرزهایش دفاع کرد. عراق در این جنگ که یکی از طولانی ترین جنگ های قرن بود به بسیاری از شهرهای ایران آسیب رساند و انسان های بی گناه زیادی را شهید کرد. آنچه که از روزهای دفاع برایمان باقی مانده است، خاطرات روزهای پرفرازونشیب ملت و سربازان این مرزوبوم است.

بنا بردغدغه شخصی همیشگی ام نسبت به جنگ و سؤالات بسیار درباره آن و نگاه منتقدانه ام به اصل جنگ که همیشه ذهنم

درگیر آن بوده است، به مطالعه تاریخ جنگ ایران و عراق پرداختم و بهترین راه را برای رسیدن به این هدف، پرداختن به تاریخ شفاهی و مصاحبه با افرادی دیدم که جنگ را تجربه کرده‌اند و خاطرات فراوانی از آن دوران به همراه دارند.

در این مسیر به پیشنهاد آقای حسین عباس زاده به سراغ سرتیپ خلبان عباس پورعلی رفتم. ایشان ابتدا بنا به روحیات خاصشان که علاقه‌ای به مطرح کردن خودشان نداشتند، تمایل چندانی به مصاحبه نشان ندادند. اما با پیگیری‌های متعدد، بالاخره اولین جلسه مصاحبه با ایشان بعد از حدود دو ماه از اولین تماس شکل گرفت.

در نهایت آنچه در این کتاب گردآوری شده، حاصل شانزده ساعت مصاحبه با ایشان و دو ساعت مصاحبه با خانم مریم پورعلی، فرزند ارشد ایشان است. دو ساعت از این شانزده ساعت، بعد از اتمام نگارش متن کتاب بوده که در این جلسه مباحث فنی پرواز و هر آنچه که مربوط به خلبانی می‌شده درگیر نویسنده کتاب آمده است به تایید ایشان رسیده است.

از آنجایی که عملیات‌ها در زمان جنگ برای خلبان‌ها نسبت به نیروی زمینی متفاوت بوده، لازم دیدم نکته‌ای را در اینجا خاطر نشان کنم. عموماً معنی که از کلمه «عملیات» به ذهن خوانندگان متبادر می‌شود در درجه اول عملیات‌هایی هست که در نیروی زمینی شاهد آن بودیم. یعنی نبردهایی که معمولاً چندین روز طول می‌کشیدند و افراد زیادی در آنها شرکت داشتند این عملیات اسم خاصی نیز داشته است. در صورتی که در این کتاب هر جا ایشان در خاطراتشان

به عملیاتی که انجام دادند، اشاره می‌کنند منظورشان پرواز به سمت اهداف از پیش تعیین شده‌ای بوده که ایشان باید برای بمباران به آنجا پرواز می‌کردند و در محدود مواردی با دویا چند هواپیمای دیگر برای بمباران اهداف می‌رفتند. عموماً این عملیات‌ها چند ساعت بیشتر طول نمی‌کشیده و لزوماً اسم خاصی هم نداشته. گذشته از تعدد پروازهای عملیاتی ایشان و گذشت حدود سی و دو تا چهل سال از وقوع خاطرات عملیات‌ها و سن ایشان، از این رو سرتیپ پورعلی صرفاً خاطرات عملیاتی را با جزئیات بیشتر به خاطر می‌آوردند که در آن‌ها اتفاق خاصی رخ داده بوده.

معتقدم انسان‌هایی که جنگ را تجربه کرده‌اند، سه چهره از خود نشان می‌دهند. انسان قبل از جنگ با انسانی که می‌جنگد و در نهایت با انسان بعد از جنگ متفاوت است؛ از این جهت، این کتاب با خاطرات کودکی ایشان آغاز می‌شود و تسال‌ها بعد از پایان جنگ ادامه دارد.

در محضر کلنل، روایتی است که از دهه سی در مشهد قدیم آغاز می‌شود، در دهه پنجاه در آمریکا ادامه پیدا می‌کند و اواخر دهه نود در مشهد به پایان می‌رسد. این روایت در بردارنده خاطراتی است که از خدمت‌ها و خیانت‌ها به وطن می‌گوید.

در این کتاب سعی بر آن بوده که هر آنچه ایشان بعد از سال‌ها به خاطر آورده‌اند، بی‌کم و کاست و با رعایت اصل امانت‌داری منتقل شود و لحظه‌های نادیده و ناشنیده از تاریخ کشور حفظ گردد.

از آنجاکه اولین مدرسه محل تحصیل سرتیپ پورعلی در ساختمان مقبره نادرشاه واقع در باغ نادری بوده و کلنل

محمدتقی خان پسیان،^۱ اولین خلبان ایرانی، در صحن حیاط مقبره نادر دفن شده است، این تقارن برای من به منزله آموختن الفبای دفاع از آسمان وطن و شاگردی ایشان در محضر کلنل بود. بدین ترتیب نام‌گذاری کتاب با این عنوان انجام گرفت.

در پایان از جناب آقای حسین عباس‌زاده و همراهی و صبوری آقای پورعلی و خانواده محترمشان، خصوصاً همسر ایشان (خانم زهرا حسن‌زاده) و دختر ایشان سپاسگزارم. همچنین برای روح همسر درگذشته‌شان (مرحوم فرشته حقیقی) از خداوند طلب آرامش دارم و معتقدم یکی از علل اساسی پیشرفت بیماری ایشان، دوری همسر و شرایط ویژه جنگ و زندگی در پایگاه بوده است؛ این نشان از آن دارد که آنان ما در شرایط دفاع از دین و سرزمینمان، همیشه همراه و پشتیبان سربان وطن بوده‌اند.

مهری غلامپور

خرداد ۱۳۹۸

۱. کلنل (سرهنگ) محمدتقی خان پسیان، سال ۱۲۷۰ در تبریز در خانواده‌ای نظامی به دنیا آمد. در جوانی وارد نظام شد و سپس در سفری که به آلمان داشت به تحصیل در نیروی هوایی آلمان پرداخت و خلبان شد. او با سی‌وسه بار پرواز، اولین خلبان ایرانی است.

پسیان در روز ۱۲ میزان سال ۱۳۰۰ برابر ۴ صفر ۱۳۴۰ زمانی که حدود سی سال داشت، در جنگ با دولت وقت در خراسان کشته شد و سرش را از تن جدا کردند. جنازه وی بعد از چند بار جابه‌جایی، در باغ نادری به خاک سپرده شد. (برگرفته از کتاب قیام کلنل محمدتقی خان پسیان نوشته علی آذری)

به جز کتابی که در بالا به آن اشاره شد، در مورد کلنل محمدتقی خان پسیان کتابهای بسیاری نگارش و ترجمه شده است از جمله: تبریز تا مشهد (پژوهشی در زندگی و قیام کلنل) نوشته دکتر یوسف متولی حقیقی، کتاب کلنل پسیان و ناسیونالیسم انقلابی نوشته استفانی کرویتین مترجم عبدالله کوثری نشر ماهی